

УДК 378.147.091.33-022.215:67/68-057.4(043.2)

**ДУАЛЬНА ОСВІТА – ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВІДМІННОСТІ
У ТРАКТУВАННІ ЇЇ ЗМІСТУ**

С.С. МАТВІЙЧУК, Ю.Р. БРОДОВИЧ
Мукачівський державний університет

Все більшої уваги в освітньому просторі приділяється дуальній формі здобуття освіти – її проблемам, перспективам, шляхам реалізації. Але в той же час сам термін «дуальна освіта» може мати різні визначення відповідно чинним нормативним документам, що створює непорозуміння на етапах обговорення та впровадження дуальної освіти.

Згідно з Міжнародними стандартами кваліфікації ЮНЕСКО дуальна система освіти характеризується як цілеспрямований організований освітній процес, під час якого виконують освітні програми, які включають відповідну частину свого часу на виробництві та навчанні [1, 2].

Сьогодні при підготовці сучасних фахівців, зокрема інженерам легкої промисловості, увага приділяється відповідності їх кваліфікації та навичок світовим прогресивним технологіям, що впроваджені у сучасні виробництва.

Матеріально-технічна база закладів освіти не встигає оновлюватись відповідно розвитку науки і техніки, навчально-методична література також не може враховувати всіх новітніх методів та засобів проектування та виготовлення виробів. Бізнес існує в більш конкурентному середовищі, тож шукає шляхи оптимізації на всіх етапах виробництва, виділяє кошти на систематичне оновлення матеріально-технічної бази, підготовку кадрів, намагається залучити найкращих працівників.

Пошук нових кадрів серед випускників – складна місія, адже необхідно витратити час на адаптацію працівника до умов та специфіки виробництва конкретного підприємства, пройти разом шлях малих та великих помилок, стати випускнику частиною колективу.

Колись існував термін «молодий спеціаліст», що характеризував випускника, який протягом трьох років має певні преференції щодо свого професіоналізму та адаптується до конкретного робочого середовища, а тепер підприємство бажає «сьогодні і зараз» спеціаліста, який буде відпрацьовувати в повній мірі зарплату. Підготовка таких спеціалістів, готових одразу приступити до якісного керування процесами на конкретному підприємстві – задача складна, адже заклади освіти згідно освітніх програм у більшості повинні підготувати «універсального бійця» з широкими можливостями кар'єрної траєкторії, а не вузькопрофільного спеціаліста під асортимент та умови конкретного підприємства.

Обсяг практик у здобувачів під час навчання великий, але організація навчання передбачає проходження практик на різних підприємствах для розширення фахових можливостей здобувачів. Тому випускник володіє широким діапазоном знань організації виробництва на різних підприємствах, може проводити критичний аналіз переваг і недоліків їх діяльності,

здійснити виважений вибір щодо свого працевлаштування, але навряд чи буде готовий одразу зайняти керівну та відповідальну посаду.

Дуальна освіта як форма навчання виникла як альтернативна форма при пошуку нових підходів до організації навчання, яке б задовольнило здобувачів (які бажають отримати якісні освітні послуги), освітян (які хочуть підготувати конкурентоспроможного на ринку праці випускника) та роботодавців (які мають можливість бути задіяними у формуванні компетентностей здобувача ще під час його навчання). Особливо це актуально для прикладних спеціальностей, де необхідно забезпечувати високий рівень сучасного матеріально-технічного забезпечення.

Впровадження світового досвіду організації дуальної освіти, пошук шляхів реалізації пілотних проектів, аналіз вітчизняного досвіду, робота зі стейкхолдерами, допомога у вигляді семінарів, вебінарів – все це сьогодні на рівні держави створене для апробації та пошуку найактуальних варіантів впровадження дуальної освіти у різних спеціальностях.

Наказом т. в. о. Міністра освіти і науки України від 28.07.2020 № 974 було створено робочу групу з метою розробки Стратегії розвитку вищої освіти України на період 2021–2031 роки. Понад 100 фахівців з основних питань розвитку вищої освіти увійшли в робочу групу, яка розробила візію подальшого розвитку української вищої освіти та низку пропозицій, частина з яких стосується дуальної форми здобуття освіти (ДФЗО) [3].

Нерозрізнення термінів на позначення дуальної професійної (професійно-технічної) освіти і дуальної фахової передвищої та вищої освіти створювало в Україні непорозуміння під час розробки законодавства, а також організації навчання за дуальної форми здобуття освіти (таблиця 1) [3].

Таблиця 1 - Порівняння визначень дуальної форми здобуття освіти [3]

Термін	Джерело	Визначення
Дуальна форма здобуття освіти	Про освіту: Закон України від д 05.09.2017 №2145-VIII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19	Це спосіб здобуття освіти, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти (в інших суб'єктів освітньої діяльності) з навчанням на робочих місцях підприємств, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації зазвичай на основі договору
Дуальна форма здобуття професійної освіти (дуальна форма здобуття)	Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 12 груд. 2019 р. №1551. 2019. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0193-20	Спосіб здобуття професійної освіти, що передбачає поєднання навчання осіб (далі — здобувачі освіти) у закладах освіти з навчанням на робочих місцях на підприємств, в установах та

освіти)		організаціях (далі — суб'єкти господарювання) для набуття відповідної кваліфікації на основі договору про здобуття професійної освіти за дуальною формою
Дуальна форма здобуття вищої освіти	Про вищу освіту: Закон України від 18 груд. 2019 р. №392-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18	Це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочому місці підприємств, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25–60% від загального обсягу освітньої програми на основі договору. Навчання на робочому місці передбачає виконання посадових обов'язків відповідно до трудового договору

Література

1. Дуальна освіта [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicna-osvita/dualna-osvita> .

2. Чалий В.І. Викладач та наставник у системі підготовки фахівців за дуальною формою. // Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Дуальна форма здобуття освіти: успіхи та проблеми першого року запровадження пілотного проекту у закладах фахової передвищої освіти України», 22 жовтня 2020 р. – Науково-методичний центр ВФПО: Київ, 2020. [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL : <https://nmc-vfpo.com/wp-content/uploads/2022/12/zbirnyk.pdf>

3. Бугайчук В. Онтологія дуальної освіти: досвід Німеччини та України : практичний посібник / Бугайчук В., Давліканова О., Лилик І. та інші. – Київ:ТОВ «Вістка», 2022. – 240 с. [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/ontologiya-dualnoyi-osviti-dosvid-nimechchini-ta-ukrayini>